

Əsirlikdən qayıdan və qayıda bilməyənlər...

Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun təşəbbüsü ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin, Fransanın Avropa İttifaqına sədrliyi qismində Prezident Emmanuel Makronun, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin və Ermənistan Respublikasının baş naziri Nikol Paşinyanın iştirakı ilə keçirilən videofor- mat görüşündə maraqlı hadisə yaşanıb. Ermənistan rəhbərinin həmişə olduğu kimi, diqqəti əsas məsələlərdən yayındırmaq üçün "hərbi əsir" məsələsini müzakirəyə çıxarmaq istəyi Azərbaycan Prezidentinin tutarlı arqumentləri və azərbaycanlı əsirlər və itkin düşmüş şəxslər haqqından danılmaz faktları ortaya qoyması ilə fiaskoya uğrayıb.

Müzakirələr zamanı Prezident İlham Əliyev Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı itkin düşmüş şəxslərin taleyinin, kütləvi məzarlıqların yerinin müəyyənləşdirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərin minalardan təmizlənməsi sahəsində Azərbaycana beynəlxalq dəstəyin artırılması məsələsinə xüsusi

bi- zə qarşı ötən əsrin sonlarında başlatdığı qanlı müharibə tarix boyu soydaşlarımıza qarşı törədilmiş ən amansız, dəhşətli hadisə kimi yad- daşlarda qalıb. Tarix dəyişsə də, dövrən dönsə də bu acı heç vaxt unudulmayacaq. Ən azından izsiz- soraqsız itənlərin yaxınları onları

olaraq diqqət verib...

Azərbaycan torpaqlarında ya- radılmış qondarma Ermənistanın

hər yerdə axtaracaq, lakin heç vaxt tapa bilməyəcək. Çünki Ermənis- tanın başladığı və yeni ərazilər ələ

keçirmək üçün tərtib etdiyi planın ən başında bir bənd yazılmışdı: azərbaycanlılarsız Qarabağ.

Bəli, ermənilər Qarabağda ələ keçirdikləri hər kənddə, hər şəhərdə heç bir azərbaycanlıni sağ qoy- murdular, öldürdükleri insanları izini itirmək üçün meyiti ya yandı- rır, ya da qeydiyyat aparmadan kütləvi məzarlıqda basdırırdılar. Düşünürdülər ki, bu əməlləri cəza- sız qalacaq, kimse törədilən cina- yet əməllərinə görə onlardan he- sab soruşmayacaq. Amma zaman, dövrən dəyişdi, 100 il saxta, qon- darma "soyqırımı" iddiası ilə bütün dünyada Türkiyəyə qarşı başla- dıqları təzminat kampaniyası get- dikcə öz gücünü itirir, öləziyir, əvəzində ermənilərin tərtib etdik- lərinin yalan olduğu üzə çıxır. Bəs erməni təbliğat maşını bu qədər "işlək" olduğu, dünyanın bir sıra ölkələrində əsassız erməni iddia- larına dəstək verildiyi halda niyə düymə basılmır, niyə Türkiyəyə qarşı təzminat iddiası nəticə ver- mir? Bunun bir və yalnız bir səbə- bi "soyqırımı"nın yalan olmasıdır- sa, digər bir səbəb ermənilərin soyqırımına məruz qalan yox, soy- qırımı törədən tərəf olmasıdır. 100 il bundan əvvəl baş vermiş hadisə- lərin soyqırımı olub-olmamasını sübut edəcək bircə dəlil belə yox- dur. Hadisə yalnız ermənilərin tərtib etdiyi yalanlar üzərində quru- lub. Kütləvi məzarlıq yox, sənəd yox. Amma bunun əvəzində ermə- nilərin Bakıda, Qubada, Şamaxı- da, Naxçıvanda, Nuxada və Azər- baycanın digər bölgələrində, eyni zamanda indiki Ermənistan ərazi- lərində azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımının sübutu olan kütləvi məzarlıqlar var. Ötən əsrin sonlarında Xocalı şəhərində azər- baycanlılara qarşı törədilmiş soy- qırımını sübut edən minlərlə subut- lar, o cümlədən video görüntülər var...

I Qarabağ itkinlərini kim qaytaracaq?

Qısa bir haşiyyə çıxacaq, Ermə- nistan II dünya müharibəsi zama- ni Hitler Almaniya tərəfindən

soyqırımına məruz qalmış yəhu- dilərin təzminat haqqını tələb edən İsrailin izi ilə gedərək bollu- ca para qazanmaq iddiasındadır. Yəhudilərə Almaniya dövləti tərə- findən ödənilmiş 60 milyard avro ermənilərin gözlərini qamaşdırıb. Dünya erməniləri düşünür ki, eger soyqırımı iddiası ilə çıxış edən yəhudilər kos-koça Almani- yadan bu qədər pul qopara bilir- lərsə, bu, Türkiyə ilə niyə təkrar- lanmasın? Amma ermənilər dü- şünmək istəmir ki, ortada əlahəz- rət faktı olmasa kimse onlara təz- minat ödəməz.

...Birinci Qarabağ münaqişəsi başlayanda bu qarşıdurmanın tə- rəfləri kimi Azərbaycan və Ermə- nistanın adı çəkilirdi. Hər kəs bu- nu belə bilirdi. Bir müddətdən sonra iş məlum oldu ki, Ermə- nistan rəhbərləri beynəlxalq təş- kilatlarla apardıqları danışıqlarda Azərbaycanın "Dağlıq Qara- bağ"la münaqişə etdiyini qeyd edir və özlərini sudan quru çıxar- mağa çalışırdılar. Yəni, "baxın, münaqişə tərəfi biz deyilik, Qara- bağ erməniləridir və onların da müstəqil olmaq hüquqları tanı- malıdır". Halbuki, Xankəndində eiraz aksiyaları keçirilən də, azərbaycanlıların evlərinə, ma- şınlarına hücum edənlər də, bizə güllə atan da, topa, "Qrad" yağı- şına tutan da Ermənistan və er- mənilər idi. Ermənistan Dağlıq Qarabağda separatçı, oyuncaq qurum yaratmışdı və həmin "kuk- lalar" vasitəsilə özlərini günahlar- dan kənar saxlamağa çalışırdı- lar. İşğal etdikləri kənd və qəsə- bələri yağmalayıb, əllərinə nə ke- çirdisə Ermənistana daşıyırdılar. Əsirləri də Qarabağda yox Ermə- nistanda saxlayırdılar. Beynəlxalq təşkilatlar isə monitoringi yalnız Qarabağ və işğal olunmuş ərazilərdə aparırdılar, Ermənis- tanda kimsəni axtarmaq onların yadına da düşmürdü. Ya da bunu bilərəkdən edirdilər.

Ardı Səh.12

Əsirlikdən qayıdan və qayıda bilməyənlər...

Əvvəli-Səh-11

Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası İşçi qrupu tərəfindən aparılmış araşdırma zamanı məlum olub ki, itkin düşmüş və girov götürülmüş şəxslərin sayı 4354 nəfər təşkil edir. Onlardan 3503 nəfəri hərbi, 841 nəfəri mülki şəxslərdir (9 nəfərin hərbi və ya mülki olduğu məlum deyil). Mülki şəxslərdən 47 nəfəri uşaq (16 nəfər azyaşlı qız), 268 nəfəri qadın, 371 nəfəri yaşlılardır. Əsir, itkin düşmüş 4354 nəfərdən 783 nəfərin əsir və girov götürülməsi barədə məlumatlar daxil olub. Dövlət Ko-

missiyasına daxil olmuş materialların təhlili zamanı 550 nəfərin əsir və girovluqda qətlə yetirildiyi və ya müxtəlif səbəblərdən vəfat etdiyi müəyyən edilib. Onlardan 104-ü qadın, 446-ı kişidir. 137 nəfərin yalnız adı məlumdur, 74 nəfər isə naməlum şəxslərdir.

İşçi Qrupundan verilən açıqlamaya görə, 2008-ci ilin sonunda 170-ə qədər insanın da taleyinə aydınlıq gətirilib və onların sağ olduğu aydınlaşıb. Onlar Şuşa, Şuşanın ətraf kəndləri, Kəlbəcər, Laçın işğal olunan zaman ermənilərin əlinə keçmiş insanlardır. Son 4 ildə 800-ə qədər insanın taleyi müəyyən olunub. İndiyədək həmin in-

sanlar itkin hesab olunurdular. Onlardan bir qismi dünyasını dəyişib. Onların dəfn edildiyi yerlər müəyyən olunub. Ermənistan tərəfi isə həmişə olduğu kimi əsir və itkinlərlə bağlı əməkdaşlığa maraq göstərmir. Dəfələrlə erməni tərəfi ilə görüş olsa da nəticəsi olmayıb. BMT-nin insan haqları üzrə şurasının 7-ci sessiyasında silahlı münacişələr zamanı itkin düşmüş azərbaycanlıların problemi ilə bağlı ölkəmizin nümayəndə heyətinin irəli sürdüyü qətnamə layihəsi 38 ölkənin yekdil rəyi ilə qəbul edilib. Avropa İttifaqı (Aİ) da Qarabağla bağlı memorandumda Azərbaycan və Ermənistanı itkin düşənləri tapmaq, ümumi informasiya bazası yaratmaq və qalıqları tapıb identifikasiya etmək üçün əməkdaşlığa səsəyib. Aİ Azərbaycan tərəfdən itkin düşənlərin sayının 4000 nəfərə yaxın olduğunu təsdiq edib. Halbuki, Ermənistan tərəfi beynəlxalq təşkilatlar qarşısında verdiyi hesabatlarda azərbaycanlı girovlar və itkin düşmüş şəxslər barəsində bir kəlmə də danışmaq istəmirdilər. Əslində həmin təşkilatlar da buna bir o qədər də maraq göstərmirdilər. II Qarabağ müharibəsindən sonra isə...

Ermənistanın əsirlər üzərindən oynadığı iyrenc oyunun iflası

İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı da Ermənistanın oyunları bitmədi. Öz ərazisindən Azərbaycanın şəhər və kəndləri, dinc sakinlər uzaqmənzilli ballistik raketlərlə atəşə tutuldu, Azərbaycanın adekvat cavabı isə rəsmi İrəvanın təlaşına, KTMT adlı Rusiya nato-suna şikayət məktubları ünvanlamasına səbəb olurdu. Yaxşı ki, bu hərbi qurumdakı dövlətlər rəsmi İrəvanın kələyindən xəbərdar idilər və ermənilərin oyununa şərik olmadılar. Ermənistan nə qədər KTMT-nin 4-cü maddəsini xatırlatmağa çalışsa da üzv dövlətlər döyüşlərin Azərbaycanın sərhədləri daxilində getdiyini əsas götürərək ermənilərin axmaq iddiasına qulaq asmadılar. Nəticədə Ermənistan çoxtərəfli xarici dəstəyə, milyardlarla ölçülən hərbi yardımlara baxmayaraq dö-

yüş meydanında Azərbaycana uduzdu, ağır şərtlər altında kapitulyasiya aktına imza atmalı oldu. 30 illik işğala son qoyuldu. Bütün bunlara baxmayaraq Ermənistan, xüsusən də müharibənin tör-töküntüləri, revanşistlər hələ də qələbə barədə danışırlar. Heç olmasa "məğlubedilməz Ermənistan ordusu"na aid və döyüş meydanında Azərbaycan Ordusu tərəfindən darıdılmış erməni texnikasının Bakıda - "Qənimətlər Parkı"da nümayiş etdirilməsindən utansınlar, bir daha müharibədən danışmasınlar. Görünür, erməni separatizminin xəstə başı kəsilməyəni kimi bu söz-söhbətlər də kəsilməyəcək.

Gələk, Ermənistanın tez-tez hallandırdığı "hərbi əsir" məsələsinə. Əsir kimə deyilir, hərbi əsir kimdir? Əsir - döyüş əməliyyatlarında iştirak edən hərbiçinin və qeyri-hərbiçinin sonrakı əməliyyatlarda iştirakına yol verməmək məqsədilə azadlığı məhdudlaşdırılan şəxs deyildir. Döyüş əməliyyatlarında ələ keçirilən mülki vətəndaşlar "əsir", Silahlı Qüvvələrdə xidmət edənlər isə "hərbi əsir" adlandırılır. Beynəlxalq konvensiyalarda "əsir" və ya "hərbi əsir" anlayışları üçün tələblər müəyyən edilib. Cenevrə Konvensiyasının 4-cü maddəsinə görə, rəqib hakimiyyətinə əsir düşmüş münacişədə iştirak edən Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyəti, bu qüvvələrə daxil olan könüllü dəstələr hərbi əsirdir. Həmçinin qarşıdurmada iştirak edən tərəflərdən birinə aid olan və rəhbər şəxs, uzaq məsafədən aşkar görünən müəyyən fərqlənən nişanları daşıyan, aşkar silahlı olan, müharibənin qanun və adətlərinə riayət edən "hərbi əsir" hesab olunur.

Qarabağda silahlı ermənilərin əsir götürülməsi dekabrın 15-də, yeni müharibənin başa çatmasından və sülh bəyanatının imzalanmasından bir ay sonra baş verib. Ermənilərin bu terrorçuları "hərbi əsirlər" adlandırması absurddur. Bəli, məhz terrorçular. Azərbaycan XİN-in bəyanatında da qeyd edildiyi kimi, Ermənistanın Şirak vilayətindən Qarabağa göndərilmiş silahlı ermənilər müharibə bitəndən sonra torpaqlarımıza tərribat törətmək üçün göndəriliblər. Azərbay-

canın BMT-dəki nümayəndəsi təşkilatın baş katibinə məktub göndərərək bildirib ki, əsirlikdə qalan 62 erməni hərbi qulluqçu tərribatçı sayılır və onların barəsində cinayət işi qaldırılıb. Bakıda hesab edirlər ki, hərbi əsirlər haqqında Cenevrə Konvensiyası dinc vaxtda Azərbaycana silahla keçənlərə şamil edilmir. 11 yanvar üçtərəfli görüşdə də Paşinyanın terrorçularla bağlı məsələ qaldırdı, amma rədd cavabı aldı. Əslində Ermənistan rəhbərliyi bu məsələni bilərəkdən gündəliyin önünə gətirib çıxarır ki, həm özünün revanşist ruhunu gücləndirsin, digər tərəfdən də məğlubiyyət fonunda özünü üçün bir qədər əlverişli görünə biləcək motiv və məqam yaratsın. Bu məsələdə son sözü təbii ki, Azərbaycan deyir və deməlidir.

Maraqlıdır, Ermənistan "hərbi əsir" adlandırdığı terrorçuların azad edilməsi üçün hər gün Azərbaycana yalvarır, bəs 4 minə yaxın izsiz-soraqsız itkin düşən soydaşlarımızın sonrakı taleyindən bizə kim məlumat verəcək? Əlbəttə Ermənistan. Amma rəsmi İrəvanın bu məsələyə xoşluqla əncam çəkəcəyi inandırıcı görünmür. Çünki, bu, Ermənistanın sonu olar. İrəvanda bunu bilməmiş deyillər. Ona görə də, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Avropa İttifaqının rəhbərləri ilə keçirdiyi görüşdə əsirlər məsələsinə yenidən gündəmə gətirməsi Ermənistanın planlarını alt-üst edib. Yeganə çıxış yolu isə əməkdaşlığa müsbət yanaşmadır...

V.VƏLİYEV